

ทะเบียนแผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบ้านโป่ง

ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประชาชน เด็กและเยาวชน ให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๒ หน้า ๒) บัญญัติไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ความสำคัญและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นในสถานศึกษา การเรียนรู้ตามอัธยาศัยของผู้ที่สนใจ เป็นเรื่องที่รัฐบาลทุกสมัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๗) มีนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ให้พัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๕๒ หน้า ๓)

ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำทะเบียนแผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบ้านโป่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการค้นหาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลบ้านโป่งต่อไป

จัดทำโดย

ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

จัดทำครั้งที่ ๑

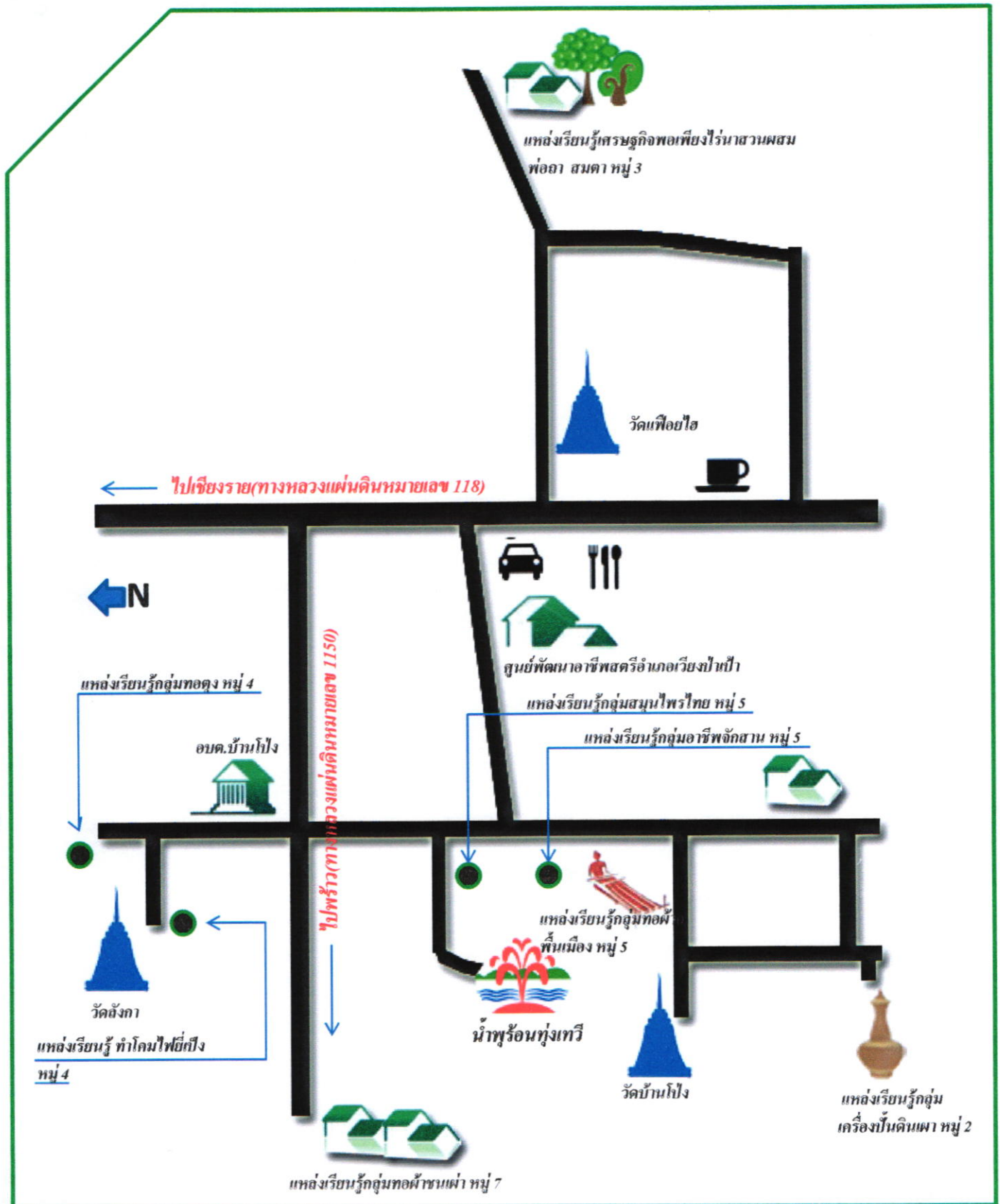
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
แผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบ้านโป่ง	๑
แหล่งเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผา หมู่ที่ ๒	๒
แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม หมู่ที่ ๓	๕
แหล่งเรียนรู้การทอดทุง หมู่ที่ ๔	๗
แหล่งเรียนรู้การทำโคมไฟเย็บ หมู่ที่ ๔	๙
แหล่งเรียนรู้การจักสาน หมู่ที่ ๕	๑๑
แหล่งเรียนรู้ยาสมุนไพร หมู่ที่ ๕	๑๓
แหล่งเรียนรู้ทอผ้าพื้นเมือง หมู่ที่ ๕	๑๖
แหล่งเรียนรู้ทอผ้าชนเผ่า หมู่ที่ ๗	๑๘

แผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบ้านโป่ง

แหล่งเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผา หมู่ที่ ๒

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องปั้นดินเผาหมายถึง ภาชนะและเครื่องมือเครื่องที่ทำจากดินเป็นรูปทรงต่างๆ ตามต้องการ อาจจะเป็นดินเหนียว ดินขาว หรือดินชนิดต่างๆ แล้วนำไปชุบน้ำเคลือบหรือไม่ก็ได้ หลังจากนั้นจึงนำไปเผาเตาเผา

เครื่องปั้นดินเผาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างแนบแน่นมาเป็นเวลายาวนาน ทั้งนี้เพราะเครื่องปั้นดินเผาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นบนเงื่อนไขความต้องการของสังคมที่เป็นเจ้าของ เป็นผลงานจากมันสมองและฝีมือของผู้สร้าง ซึ่งได้มีความหมายแต่เพียงคุณค่าทางสุนทรียะเท่านั้น หากแต่ยังเป็นงานช่างฝีมือที่แสดงถึงภูมิปัญญาและพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของ ชุมชนที่สั่งสมและสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน

ดังนั้นเครื่องปั้นดินเผาจึงมีแง่มุมให้ศึกษาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเทคโนโลยี รูปแบบ และวิถีชีวิตของสังคมที่ผลิตและใช้เครื่องปั้นดินเผาเหล่านั้น ในดินแดนล้านนาที่เช่นกัน พบหลักฐานของความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตชุมชนกับเครื่องปั้น ดินเผาที่สืบเนื่องกันมานานนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากการพบภาชนะดินเผาลายเชือกทาบฝังรวมกับเครื่องมือหินที่ถ้ำผีแมนบนเทือกเขาสูงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบการใช้เครื่องปั้นดินเผาที่ สืบเนื่องจากยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคประวัติศาสตร์ตามแนวลำน้ำแม่กวดตั้งแต่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จนถึงจังหวัดลำพูนในแหล่งโบราณคดีต่างๆ เช่น บ้านยางทองใต้ อำเภอดอยสะเก็ด บ้านสันป่าคำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านวังไฮ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และพบว่าการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนแถบนี้ยังคงมีการผลิตอย่างต่อเนื่องมาจนถึงยุคอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระพิมพ์ ลวดลายที่ใช้ประดับเจดีย์ และภาชนะที่บรรจุอัฐนตาย เป็นต้น

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนล้านนาได้พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและรูปแบบมาจนถึงยุคของการทำเครื่องปั้นดินเผานิตเคลือบในพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๒ ซึ่งนับเป็นยุครุ่งเรืองที่สุดของการผลิตเครื่องปั้นดินเผาล้านนา จากการสำรวจในปัจจุบันได้พบกลุ่มเตาเผาในยุคนี้เป็นจำนวนมาก ในเขตจังหวัดต่างๆ เช่น กลุ่มเตาสันกำแพง กลุ่มเตาสันทราย และกลุ่มเตาอินทิลในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเตาบ่านบัว และบ้านโทกหวากในจังหวัดพะเยา กลุ่มเตापาน ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และกลุ่มเตาเวียงกาหลง ในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

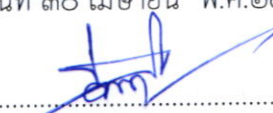
นอกจากนั้นในเขตภาคเหนือโดยเฉพาะที่เชียงใหม่และลำปางปัจจุบันยังเป็นที่ตั้งของโรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมาก จากความสำคัญและพัฒนาการการทำเครื่องปั้นดินเผาที่ต่อเนื่องมายาวนานในภาคเหนือนี้เอง ทำให้ภาควิชาประวัติศาสตร์ได้จัดตั้งโครงการศึกษาเครื่องปั้นดินเผาขึ้นใน พ.ศ.๒๕๒๕ โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษาและทำวิจัยเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาจากที่ต่างๆ โดยเฉพาะเครื่องปั้นดินเผาล้านนา เพราะเชื่อว่าเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้มีส่วนช่วยในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ในประวัติศาสตร์ล้านนาได้ในระดับหนึ่ง

ดังนั้นการกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๐/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านโป่ง (นางจันทรา กาวีโรจน์)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา ผู้บันทึกข้อมูล
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ พยาน
(นางสาวฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุธมิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม หมู่ที่ ๓

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๖/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านโป่ง (นายถา สมตา)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาววฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้การทอดทุง หมู่ที่ ๔

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวล้านนาแต่โบราณมีคติความเชื่อเกี่ยวกับอานิสงค์การทานทุงอยู่มาก ซึ่งเล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนดังตัวอย่างเล่าว่า "มีกาเผือกคู่หนึ่งออกไข่มา ๕ ฟอง อยู่บนต้นไม้ เมื่อเกิดลมพายุ ไข่ทั้งหมดได้พลัดตกลงมา ครั้นพ่อแม่กาเผือกกลับมาไม่เห็นไข่ของพวกตน ก็เกิดความโศกเศร้า จนตรอมใจตายแล้วได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ ไข่ทั้งห้าใบต่างถูกไก่ เต่า พญานาค โค และคนซึกผ้านำไปเลี้ยง จนเต็มโตเป็นชายหนุ่มทั้งห้าคน ต่างคนต่างก็มีจิตใจอยากบวช จึงบวชจนสำเร็จญาณและมาพบกันโดยบังเอิญ ทั้งห้าองค์มีความกตัญญูทเวทิต่อผู้ที่ให้กำเนิด จึงได้สร้างตุ๊กตาวายอุทิศให้ กะกุสันทะซึ่งไก่เป็นผู้เลี้ยงสร้างรูปไก่ โจนาคมนะรูปนาค กัสปะรูปเต่า โคตมะรูปวัว และอริยะเมตตีย์รูปค้อนทุบผ้า เมื่อสร้างตุ๊กเสร็จแล้ว ก็ทำถวายอุทิศ แต่ไปไม่ถึงผู้ให้กำเนิด กาเผือกจึงต้องมาบอกให้ทำเป็นประเพณีปฏิบัติกันจากจุดไปจึงจะอุทิศไปถึง"

ตุ๊กตายุวก่อนของชาวเหนือ จึงสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้าทั้งห้าองค์ การทำตุ๊กตาวาย จึงเปรียบเสมือนตัวแทนสักการะของการแผ่กุศล กตัญญูทเวทิต่อผู้ที่มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว เราอาจเห็นตุ๊กที่มีรูปไก่ยืนอยู่บนหัวตุ๊กหมายถึงไก่ ส่วนลำตัวและใบของตุ๊กแทนรูปนาค ลวดลายต่าง ๆ เป็นตารางเกล็ด หรือสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน หมายถึงเต่า และส่วนประติษฐ์เป็นรูปกลม หมายถึงตาวัวหรือวัว

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อกันว่าวิญญาณผู้ตายนี้สามารถยึดหรือป็น پایตุ๊กตารุ่งขึ้นสวรรค์ได้ ดังเรื่องเล่าว่า "กาลครั้งหนึ่งมีนายพรานซึ่งเข้าไปล่าสัตว์ในป่านานนับสิบ ๆ ปี ผ่านไปที่วัดเห็นตุ๊กที่แขวนอยู่โบกสบัดสวยงามมาก เมื่อกลับมาถึงบ้านจึงได้ทำตุ๊กตารุ่งขึ้นเพื่อที่จะไปถวายวัดบูชาพระประธาน ครั้นเมื่อเขาตายไป ถูกตัดสินส่งลงนรก เนื่องจากไม่เคยทำความดีเลย มีแต่ฆ่าสัตว์ ยกเว้นแต่ทำตุ๊กตาวัดเท่านั้น เมื่อถูกตัดสินให้ตกนรก ตุ๊กตารุ่งที่เขาทำนั้นได้มาพันดึงเขาให้พ้นจากนรก นำขึ้นสู่สวรรค์ได้"

"ชาวเหนือจึงมีความเชื่อว่า การถวายหรือทานตุ๊กตานั้นมีอานิสงค์หรือได้บุญอย่างมาก"

ดังนั้นกลุ่มทอดทุง หมู่ที่ ๔ ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ในการศึกษาดังอยู่ที่บ้านเลขที่ ๑๙๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านโป่ง (นางอนามัย สิทธิ) และบ้านเลขที่ ๑๐๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านโป่ง (นางยวง เรืองศรี)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาววฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้การทำโคมไฟยี่เป็ง หมู่ที่ ๔

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลังเทศกาลวันออกพรรษา เมื่อปลายฝนต้นหนาว เป็นสัญญาณบอกว่าเทศกาลยี่เป็ง ได้เข้ามาเยือนแล้ว ชาวล้านนาต่างพากันเตรียมเครื่องใช้ไม้สอย และเครื่องไทยทานเพื่อไปทำบุญที่วัด เพราะในช่วงเวลานี้ถือว่าเป็นวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ยี่ (เหนือ) หรือ เดือน ๑๒ ผู้เฒ่า ผู้แก่จะถือโอกาส ไปนอนค้างแรม ที่วัดเพื่อฟังธรรมอันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนล้านนา

โคมไฟกับงานประเพณียี่เป็ง ถือได้ว่าเป็นของคู่กัน แต่ก่อนชาวล้านนามีโคมไฟใช้ไม่แพร่หลาย จุดประสงค์ของการใช้สอยของโคมไฟโบราณทำขึ้นเพื่อใช้เป็น ตะเกียง หรือสิ่งประดิษฐ์ สำหรับจุดไฟให้สว่าง แต่ด้วยเหตุผลที่น้ำมันมีราคาแพง ประเพณีการจุดโคมไฟแต่เดิมจึงมักมีเฉพาะในพระราชสำนัก และบ้านเรือน ของเจ้านายใหญ่โต เท่าที่ผ่านมาชาวล้านนาใช้โคมไฟในฐานะของเครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องใช้ในพิธีกรรมเท่านั้น

ปัจจุบันโคมไฟถูกนำไปใช้อย่างหลากหลาย เช่น ตกแต่ง โรงแรม รีสอร์ท วัด หรือ สถานที่ราชการ และเอกชน เพื่อความสวยงามดูบรรยากาศสบายๆ แบบ ล้านนา ซึ่งโคมไฟล้านนาหลากหลายชนิดก็ได้รับความนิยมทั้งใน และต่างประเทศ ทั้งนี้ในการทำโคมไฟ ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนา ประยุกต์ตกแต่งให้เกิดความเหมาะสมและความต้องการของลูกค้า โคมไฟที่ใช้ในงานบุญที่พบเห็นอยู่ในภาคเหนือตอนบน โคมไฟถูกนำมาใช้เพื่อประดับ ตกแต่งอาคารบ้านเรือนเพื่อความสวยงาม และความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของบ้าน ซึ่งชาวล้านนาเชื่อว่าการจุดโคมไฟนั้น จะนำความเจริญรุ่งเรืองและความสุขมาให้กับตนและครอบครัวต่อไป โคมไฟ หรือ โคมแขวน เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ให้คงอยู่สืบต่อจนถึงปัจจุบันในภาคเหนือซึ่งชาวล้านนาใช้ในงานประเพณียี่เป็ง ฟังสักการบูชาพระพุทธรเจ้า คินวันเพ็ญเดือนสิบสอง (ยี่เป็งล้านนา) ถือว่าเมื่อได้กระทำเช่นนี้แล้วและประทีปจากโคมจะช่วยส่องประกายให้ดำเนินชีวิตเจริญรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุข ในประเพณีพิธีกรรมของชาวล้านนามีความเชื่ออย่างหนึ่งที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านาน คือ การจุดประทีปโคมไฟให้แสงสว่างไสวเป็นพุทธบูชา โดยแสงสว่างเริ่มจากไส้เทียนเล็กๆ จะลุกโชติช่วงให้แสงงามตามบ้านเรือนในช่วงงานเทศกาลอันเป็นมงคลต่างๆ และส่องแสงภายในใจของพุทธศาสนิกชนถ้วนทั่วตัวตนมาแต่ครั้งปู่ย่า ตายาย ประเพณีในภาคเหนือนั้นมักเป็นประเพณีสืบเนื่องจากศาสนา และความเชื่อของชุมชนในสังคมทั้งสิ้น และการจัดกิจกรรมต่างๆ ในประเพณีแต่ละอย่าง นั้นมักจะสอดคล้องกับสภาพ ภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อกันมาว่า เดือนยี่ หรือ เดือนสิบสองได้ นี่เป็นฤดูกาลที่ลูกหลาน จะได้ทำบุญตักบาตรใส่บาตรแก่บรรพชนของตน

ดังนั้นการทำโคมไฟยี่เป็ง ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๕๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านโป่ง (นายกิม วงศ์ดี)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาววฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้การจักสาน หมู่ที่ ๕

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องจักสาน เป็นงานศิลปหัตถกรรมอย่างหนึ่ง คิดค้นขึ้นโดยมนุษย์เพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ผลิตขึ้นโดยการสอด ชัด และสานของวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้น เป็นริ้ว เพื่อให้ได้ลวดลายที่สวยงาม และเพื่อให้เกิดความคงทนของเครื่องจักสาน การแปรรูปวัตถุดิบที่ใช้ทำเครื่องจักสาน เป็นพัฒนาการสำคัญในการทำเครื่องจักสาน เพราะการใช้วัสดุที่เป็นเส้นเล็ก เช่น ดอก หวาย ย่านลิเภา ทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์เครื่องจักสานให้มีรูปทรงตามต้องการ และมีความประณีตงดงามยิ่งขึ้น

การทำเครื่องจักสานบางชนิดในบางท้องถิ่น ช่างจักสานจะสานภาชนะ หรือใช้ไม้ทำเป็นแบบ ให้มีรูปทรงตามความต้องการก่อน แล้วจึงสานทับแม่แบบอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ได้เครื่องจักสาน ที่มีรูปร่างและขนาดที่เหมือนกัน เป็นจำนวนมาก เช่น การสานกระบุงบางท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ ช่างจักสานจะสานกระบุงแม่แบบ หรือต้นแบบก่อน แล้วจึงสานกระบุงที่ต้องการตามแม่แบบที่สานไว้ หรือการสานหมวกหรือกูปในภาคเหนือ ซึ่งช่าง จักสานมักใช้ไม้กลึงเป็นรูปหมวกมาเป็นแม่แบบ แล้วสานโครงหมวกตามแม่แบบที่เป็นไม้นั้น จากนั้นจึงบุด้วยใบลานหรือใบตาลอีกชั้นหนึ่ง วิธีนี้จะทำให้ได้หมวกที่มีรูปร่างเหมือนกัน และมีขนาดเท่าๆ กัน นอกจากนี้ก็มี การสานครุหรือแอ่ว สำหรับตีข้าวของภาคเหนือ ซึ่งเป็นเครื่องจักสานขนาดใหญ่ที่ใช้ดอกขนาดใหญ่ ช่างจักสานจึงต้องขุดดินเป็นหลุม เป็นแม่แบบ แล้วลงไปสานในหลุมที่เป็นแม่แบบนี้ โดยมีหลุมดินเป็นแม่แบบ บังคับให้เครื่องจักสานมีรูปทรงตามต้องการ การสานเครื่องจักสานโดยใช้แม่แบบนี้ ช่วยให้ได้เครื่องจักสานที่มีรูปร่างเหมือนกัน เป็นจำนวนมาก หรือใช้สานเครื่องจักสานที่มีรูปทรงแปลกๆ จึง ต้องใช้แม่แบบ เช่น การสานแจกัน การสานเป็น รูปสัตว์ในประเทศจีน ซึ่งใช้ดอกสานหุ้มทับ แจกันดินเผาหรือเครื่องปั้นดินเผารูปสัตว์ ทำให้ ได้เครื่องจักสานที่มีรูปทรงตามแม่แบบนี้

ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า การทำเครื่องจักสาน เป็นหัตถกรรมสำคัญยิ่งประเภทหนึ่ง ในสังคมเกษตรกรรม เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ที่ผู้ใช้สามารถสานขึ้นใช้เอง จากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น การสร้างรูปทรง และกรรมวิธีในการทำเครื่องจักสานยุคแรกๆ ของมนุษย์ โดยทั่วไปจะไม่แตกต่างกันนัก ตั้งแต่การนำใบไม้ เถาวัลย์ มาสานเป็นภาชนะ สานเป็นเสื่อหรือเครื่องรองนั่งปูนอน การนำใบมะพร้าว ใบลาน ใบตาล และเถาวัลย์มา สานเป็นภาชนะอย่างหยาบๆ สำหรับใส่สิ่งของซึ่งทำกันทั่วไป

ดังนั้นการจักสาน ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๔๙ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านโป่ง (นายจันทร์ วงศ์ศรี)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาววฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้ยาสมุนไพรไทย หมู่ที่ ๕

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า สมุนไพร ตาม พระราชบัญญัติยา หมายถึง "ยาที่ได้จากพืช สัตว์ หรือแร่ ซึ่งยังไม่ได้ผสมปรุงหรือเปลี่ยนแปลง" เช่น พืชก็ยังเป็นส่วนของ ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ ซึ่งยังไม่ได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ แต่ในทางการค้าสมุนไพรมักจะถูกดัดแปลงในรูปต่าง ๆ เช่น ถูกหั่นให้เป็นชิ้นเล็กลง บดเป็นผงละเอียด หรืออัดเป็นแท่ง อย่างไรก็ตามในความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป เมื่อกล่าวถึงสมุนไพร มักจะนึกถึงเฉพาะต้นไม้ที่นำมาใช้เป็นยาเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสัตว์ หรือแร่ มีการนำมาใช้น้อย และใช้ในโรคบางชนิดเท่านั้น

พืชสมุนไพร หมายถึงพันธุ์ไม้มต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ปรุงหรือประกอบเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพร่างกายได้

ความสำคัญของพืชสมุนไพร

๑. ความสำคัญในด้านสาธารณสุข

พืชสมุนไพร เป็นผลผลิตจากธรรมชาติ ที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้เป็นประโยชน์ เพื่อการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ตั้งแต่โบราณกาลแล้ว เช่นในเอเชียก็มีหลักฐานแสดงว่ามนุษย์รู้จักใช้พืชสมุนไพรมากกว่า ๖,๐๐๐ ปี แต่หลังจากที่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีการสังเคราะห์ และผลิตยาจากสารเคมี ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้ง่าย สะดวกสบายในการใช้มากกว่าสมุนไพร ทำให้ความนิยมใช้ยาสมุนไพรลดลงมาเป็นอันมาก เป็นเหตุให้ความรู้วิทยาการด้านสมุนไพรขาดการพัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ในปัจจุบันทั่วโลกได้ยอมรับแล้วว่าผลที่ได้จากการสกัดสมุนไพร ให้คุณประโยชน์ดีกว่ายา ที่ได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ประกอบกับในประเทศไทยเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ อันอุดมสมบูรณ์ มีพืชต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสมุนไพรได้อย่างมากมายนับหมื่นชนิด ยิ่งขาดก็แต่เพียงการค้นคว้าวิจัยในทางที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นเท่านั้น ความตื่นตัวที่จะพัฒนาความรู้ด้านพืชสมุนไพร จึงเริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง มีการเริ่มต้นนโยบายสาธารณสุขขั้นมูลฐานอย่างเป็นทางการของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยเพิ่มโครงการสาธารณสุขขั้นมูลฐานเข้าในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) โดยมี กลวิธีการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยในงานสาธารณสุขมูลฐาน คือ

(๑) สนับสนุนและพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีพื้นบ้านอันได้แก่ การแพทย์แผนไทย เภสัช กรรมแผนไทย การนวดไทย สมุนไพร และเทคโนโลยีพื้นบ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา สุขภาพของชุมชน

(๒) สนับสนุนและส่งเสริมการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยใช้ สมุนไพร การแพทย์พื้นบ้าน การนวดไทย ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้เป็นไปอย่างถูกต้องเป็นระบบสามารถปรับประสานการดูแลสุขภาพแผนปัจจุบันได้ อาจกล่าวได้ว่าสมุนไพรสำหรับสาธารณสุขมูลฐานคือสมุนไพรที่ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาโรค/อาการเจ็บป่วยเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

๒. ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันพืชสมุนไพรจัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ต่างประเทศกำลังหาทางลงทุนและคัดเลือกสมุนไพรไทยไปสกัดหาตัวยารักษาโรคบางโรคและมีหลายประเทศที่นำสมุนไพรไทยไปปลูกและทำการค้าขายแข่งกับประเทศไทย สมุนไพรหลายชนิดที่เราส่งออกเป็นรูปของวัตถุดิบคือ กระวาน ขมิ้นชัน เรว์ เปล้าน้อยและมะขามเปียก เป็นต้น ซึ่งสมุนไพรเหล่านี้ตลาดต่างประเทศยังมีความต้องการอีกมาก และในปัจจุบันกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความสนใจในการศึกษาเพิ่มพูน และมีโครงการวิจัยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) เพื่อหาความเป็นไปได้ในการพัฒนาคุณภาพและแหล่งปลูก

สมุนไพรเพื่อส่งออก โดยกำหนดชนิดของสมุนไพรที่มีศักยภาพ ๑๓ ชนิด คือ มะขามแขก กานพลู เทียน
เกล็ดหอย ดอกตังเฒ่า กระวาน ชะเอมเทศ ขมิ้น จันทน์เทศ ใบพลู พริกไทย ดีปลี และน้ำผึ้ง

ประโยชน์ของพืชสมุนไพร

๑. สามารถรักษาโรคบางชนิดได้ โดยไม่ต้องใช้ยาแผนปัจจุบัน ซึ่งบางชนิดอาจมีราคาแพง และต้อง
เสียค่าใช้จ่ายมาก อีกทั้งอาจหาซื้อได้ยากในท้องถิ่นนั้น
๒. ให้ผลการรักษาได้ดีใกล้เคียงกับยาแผนปัจจุบัน และให้ความปลอดภัยแก่ผู้ใช้มากกว่าแผนปัจจุบัน
๓. สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นเพราะส่วนใหญ่ได้จากพืชซึ่งมีอยู่ทั่วไปทั้งในเมืองและชนบท
๔. มีราคาถูก สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อยาแผนปัจจุบัน ที่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเป็น
การลดการขาดดุลทางการค้า
๕. ใช้เป็นยาบำรุงรักษาให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง
๖. ใช้เป็นอาหารและปลูกเป็นพืชผักสวนครัวได้ เช่น กระเพรา โหระพา ชিং ข่า ตำลึง
๗. ใช้ในการถนอมอาหารเช่น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์และกานพลู
๘. ใช้ปรุงแต่ง กลิ่น สี รส ของอาหาร เช่น ลูกจันทน์ ใช้ปรุงแต่งกลิ่นอาหารพวก ขนมปัง เนย ไข่
กรอก แอม เบคอน
๙. สามารถปลูกเป็นไม้ประดับอาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้สวยงาม เช่น คุณ ชุมเห็ดเทศ
๑๐. ใช้ปรุงเป็นเครื่องสำอางเพื่อเสริมความงาม เช่น ว่านหางจระเข้ ปะคำดีควาย
๑๑. ใช้เป็นยาฆ่าแมลงในสวนผัก, ผลไม้ เช่น สะเดา ตะไคร้ หอม ยาสูบ
๑๒. เป็นพืชที่สามารถส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศ เช่น กระวาน ขมิ้นชัน เฒ่า
๑๓. เป็นการอนุรักษ์มรดกไทยให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น รู้จักช่วยตนเองในการ นำพืชสมุนไพรใน
ท้องถิ่นของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามแบบแผนโบราณ
๑๔. ทำให้คนเห็นคุณค่าและกลับมาดำเนินชีวิตใกล้ชิดธรรมชาติยิ่งขึ้น
๑๕. ทำให้เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรม และคุณค่าของความเป็นไทย

ดังนั้นยาสมุนไพรไทย ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษา
เรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้
ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๑๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านโป่ง (นางปิมมาลา จันทน์สม)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ พยาน
(นางสาววฤณภา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ

(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง
วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)
เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้ทอผ้าพื้นเมือง หมู่ที่ ๕

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทอผ้าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่คนไทยรุ่นปัจจุบันต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ในสมัยก่อน ผู้หญิงไทยจะทำเครื่องใช้ต่างๆ ในบ้านเอง งานสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำเสื้อผ้า ผ้านุ่ง ผ้าห่มไว้ใช้กันในครอบครัว ในพิธีกรรมต่างๆเกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ก็ต้องใช้ผ้า ผ้าทอจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนไทย

เส้นใยฝ้าย คือ เส้นใยแก่สาชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ในการทอผ้ามาแต่สมัยโบราณ สิ่งที่ยังบอกให้รู้ว่ามีมนุษย์มีการปลูกฝ้ายเป็นเส้นด้ายมานานแล้ว คือหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งขุดพบในซากปรักหักพัง อายุประมาณ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาลที่แหล่งโบราณคดีโมฮันโจดาโร ซึ่งอยู่บริเวณแหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ ในเขตประเทศปากีสถานปัจจุบัน

ส่วนการทอผ้าฝ้ายในประเทศไทยนั้น คงมีขึ้นหลังการทอผ้าจากป่านักฤษา สันนิษฐานว่า การปลูกฝ้ายในประเทศไทยรับเอาพันธุ์และวิธีการมาจากประเทศอินเดีย และหลังจากพบว่าผ้าทอฝ้ายมีเนื้อนุ่ม สวมใส่สบาย และย้อมติดสีดีกว่าผ้าป่านักฤษา อีกทั้งขั้นตอนและกระบวนการแยกและเตรียมฝ้ายก็ไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อยกว่าการเตรียมป่านักฤษามาก ชาวไทยจึงค่อยๆ ใช้ป่านักฤษาลดลงตามลำดับ

ปัจจุบันประเทศไทยปลูกฝ้ายเอง พันธุ์ฝ้ายพื้นเมืองมีอยู่ 2 สายพันธุ์ ซึ่งให้ปุ๋ยสีขาวอย่างที่มีกพบเห็นทั่วไป และฝ้ายพันธุ์ซึ่งให้ปุ๋ยสีน้ำตาลอ่อน ที่ชาวบ้านเรียกว่าสีตุ่น

ฝ้ายสมัยก่อน ปู่ย่า ตายาย เขาปลูกต้นฝ้ายเองแล้วเก็บมาปั่นเองแล้วเก็บมาปั่นเป็นเส้นด้ายนำมาทอที่เมือง ทอเป็นผ้าห่ม ถูย่าม โดยการปั่นเองทอเอง

สมัยนี้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นมาไม่ว่าการปั่นด้าย การย้อมสีผ้าฝ้าย แม้กระทั่งการทอผ้าซึ่งปัจจุบันในชนบทมีการทอด้วยกี่กระตุก เป็นการทอผ้าที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตที่ดั้งเดิม

ลักษณะลวดลาย ผ้าฝ้ายตารางมีจุด , ผ้าพื้น หรือลายน้ำไหล / ผ้าขาวม้า 7 สี

คุณสมบัติ ผ้าฝ้ายสามารถนำมาทำเป็นผ้าปูโต๊ะ ผ้า màn หน้าต่าง ปลอกหมอน ผ้าคลุมเตียง ตัดเสื้อ ทำปลอกหมอน ทำกระเป๋า ทำเป็นผ้าขาวม้าคาดเอว เป็นผ้าเช็ดตัว ใช้เป็นของตกแต่งภายในบ้านได้อีกมากมายหลายๆ อย่าง

ดังนั้นการทอผ้าพื้นเมือง ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่อนุชน หลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๐๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านโป่ง (กลุ่มทอผ้าบ้านโป่งเทวี)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)
หัวหน้าส่วนการศึกษา

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ พยาน
(นางสาววณณา พรหมกร)
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ
(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน
(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)

เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

แหล่งเรียนรู้ทอผ้าชนเผ่า หมู่ที่ ๗

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติของผ้าทอกะเหรี่ยงชาวปกาเกอญอ

ชาวปกาเกอญอ หรือกะเหรี่ยง นิยมใส่เสื้อผ้าฝ้ายทอมือมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งแต่เดิมชาวกะเหรี่ยงจะปลูกฝ้ายเอง นำฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สร้างลวดลายด้วยการทอ การปักด้วยเส้นไหม และลูกเดือย สตรีชาวกะเหรี่ยง จะถ่ายทอดภูมิปัญญากระบวนการผลิตผ้าทอ แก่บุตรสาอายุ ๑๒-๑๕ ปี เริ่มจากแบบง่าย ๆ ฝึกฝนจนมีความชำนาญ และสามารถออกแบบลวดลายด้วยตนเองได้สำหรับลวดลายผ้าทอของชาวกะเหรี่ยงนั้น มีเรื่องราวเล่าสืบมาว่า ได้มาจากลายหนังงูใหญ่ ซึ่งเป็นคู่รักในอดีตของหญิงสาวชาวกะเหรี่ยง โดยงูจะเปลี่ยนลายทุกวัน และหญิงสาวก็ทอผ้าตามลายที่ปรากฏจนครบ ๗ วัน ทอได้ ๗ ลาย แต่ลายที่นิยมนำมาทอและปัก มี ๔ ราย คือ โยห่อเกือ เกอเปเผลลอ ฉ่วยซอลลอ อีกลายหนึ่ง คือ ลายที่ข่า ปัจจุบัน ยังมีลายที่นิยมทอ คือ เกอแนเดอ หรือลายรังผึ้ง และเชอกอพอ หรือ ลายดอกมะเขือ

การทอผ้า เป็นวิถีอีกอย่างหนึ่งของชาวปกาเกอญอที่สืบทอดกันมายาวนาน เด็กผู้หญิงจะเรียนรู้จากแม่ของพวกเธอ แต่ปัจจุบันนี้มีระบบโรงเรียน เด็กๆต้องไปโรงเรียน ดังนั้นในช่วงปิดเทอม เด็กๆจึงรวมกลุ่มกันมาเรียนการทอผ้า เป็นภาพที่น่าประทับใจอีกภาพหนึ่ง

สีในการย้อมและของตกแต่งผ้าทอกะเหรี่ยงชาวปกาเกอญอ การย้อมผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ ใช้เปลือกไม้เรียกว่า ซาโกแระ จะได้เป็นสีแดงแกมน้ำตาล ใบฮ่อม เซอ หย่า เหล่า ให้สีน้ำเงินแกมกรมท่า ผลสมอ ให้สีน้ำตาล และผลมะขามป้อมให้สีเทา เป็นต้น ชาวกะเหรี่ยงสร้างสรรค์ลวดลาย สีสันของผ้าทอจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จึงมีความสวยงาม และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยง มีการนำเมล็ดเดือย ซึ่งเป็นวัชพืชป่า ปักบนผืนผ้า สร้างเป็นลวดลายลักษณะเฉพาะ เป็นที่สะดุดตาแก่บุคคลภายนอก ซึ่งสนใจซื้อหาไปสวมใส่ และเป็นของฝาก ทำให้สตรีชาวกะเหรี่ยงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอเพื่อการจำหน่าย นอกเหนือจากการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มอีกทางหนึ่ง ของผ้าทอกะเหรี่ยง ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับการพัฒนาคุณภาพ รูปแบบให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น สร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ผลิตอย่างยั่งยืน ตลอดจนสืบสานภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยง เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์

ดังนั้นการทอผ้าชนเผ่า ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตการสร้างอาชีพกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนรุ่นปู่ย่าตายาย ที่สืบทอดให้แก่ลูกหลาน แหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านโป่ง (บ้านห้วยหินลาดใน)

ลงชื่อ จิรภัทร โพทะยา
(นางสาวจิรภัทร โพทะยา)

หัวหน้าส่วนการศึกษา

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ

(นางสาววฤณภา พรหมกร)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

ผู้บันทึกข้อมูล

พยาน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ

(นายประพันธ์ ยาวุฒิ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๗

ลงชื่อ.....พยาน

(นางสาวลัดดาวัลย์ มีชัย)

เลขานุการฯ

ภาพประกอบ

